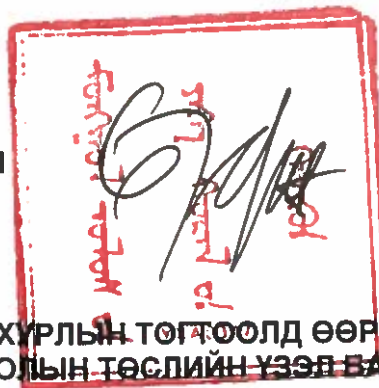

БАТЛАВ.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН

Б. ПҮРЭВДОРЖ

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ
ТУХАЙ ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ**

НЭГ. Улсын Их Хурлын тогтоолд өөрчлөлт оруулах үндэслэл, шаардлага

Монгол Улсын Их Хурлын 2018 оны 04 дүгээр сарын 14-ний өдрийн “Импортын барааны гаалийн албан татварын хувь, хэмжээ батлах тухай” 27 дугаар тогтоолын хавсралтад өөрчлөлт оруулах үндэслэл, шаардлагыг дараах байдлаар тодорхойлж байна.

1.1 Улсын Их Хурлын тогтоолт өөрчлөлт оруулах эрх зүйн үндэслэл:

Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 06 дугаар сарын 03-ны өдрийн 27 дугаар тогтоолын 24 дүгээр бүлэгт заасан импортын тамхины гаалтийн албан татварыг нэмэгдүүлэхдээ Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хууль, Олон улсын гэрээний холбогдох заалтуудтай нийцээгүй шийдвэр гаргасан гэж үзэж байна. Үүнд:

1.1.1 Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Нэгдүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Ардчилсан ёс, шударга ёс... тэгш байдал, хууль дээдлэх нь төрийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчим мөн”, Тавдугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Төр нь ... өмчлөгчийн эрхийг хуулиар хамгаална”, 14 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Монгол Улсад хууль ёсоор оршин суугаа хүн бүр хууль... ийн өмнө эрх тэгш байна.”

Аравдугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт “Монгол Улсын олон улсын гэрээ нь соёрхон баталсан буюу нэгдэн орсон тухай хууль хүчин төгөлдөр болмогц дотоодын хуулийн нэгэн адил үйлчилнэ: ”

1.1.2 Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглалын 7 дугаар зүйлд “Хүн бүр хуулийн өмнө адил тэгш бөгөөд ямар ч алагчилалгүйгээр хуулиар адилхан хамгаалуулах эрхтэй, Эдийн засаг, Нийгэм, Соёлын эрхийн тухай Олон улсын Пактын 2 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт” Энэхүү Пактад оролцогч улсууд яс үндэс, арьсны өнгө, хүйс, хэл, шашин шүтлэг, улс төрийн болон бусад үзэл бодол, үндэсний гарал болон нийгмийн гарал, эд хөрөнгийн байдал, төрсөн болон бусад нөхцөл байдлаар алагчлахгүйгээр энэхүү Пактад тунхагласан эрхийг хэрэгжүүлэх баталгааг бий болгох үүрэгтэй. Тариф худалдааны тухай Ерөнхий хэлэлцээрийн 3 дугаар зүйлийн 2-ын “Хэлэлцэн тохирогч аливаа талын нутаг дэвсгэрээс гарал үүсэлтэй, хэлэлцэн тохирогч аль нэг өөр талын нутаг дэвсгэрт импортлогдсон бараанд дотоодын үйлдвэрийн ижил бараанд шууд буюу шууд бус ногдуулдаг татвар, хураамжаас илүү хэмжээгээр дотоодын татвар... шууд бус ногдуулдаг татвар, хураамжаас илүү хэмжээгээр дотоодын татвар... ногдуулахгүй Тамхины хяналтын суурь конвенцийн 5.3-д заасны дагуу гишүүн орнууд тамхины хяналтын арга хэмжээг тамхи үйлдвэрлэгчдийн ашиг сонирхлоос хамгаалах үүргийг тус тус хүлээсэн байна.

1.1.3 Тамхины хяналтын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.7-д “Тамхины хяналтын тухай хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаанд тамхи үйлдвэрлэгчтэй өмчийн хэлбэр харгалзахгүйгээр адил тэгш хандах”, 4.1.8-д “тамхи

үйлдвэрлэгч, түүний ашиг сонирхлын төлөө ажиллаж байгаа хуулийн этгээдийг тамхины хяналтын талаарх хууль тогтоомж боловсруулах, батлах, хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаанд шууд оролцох болон хөндлөнгөөс нөлөөлөхөөс ангид байлгах", Хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.-дэх хэсэгт "Хэрэглэгч эрх бүхий байгууллагаас баталсан стандарт, ... эрүүл ахуй.....зохих чанар,... аюулгүй шаардлага хангасан бараа хэрэглэх эрхтэй", Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.2.-д "Импортын барааны гаалийн тарифийг ердийн", нэн тааламжтай тарифаас хоёр дахин их байна. Хөнгөлөлтийн тарифыг ердийн, нэн тааламжтай тарифаас хоёр дахин их байна. Хөнгөлөлттэй тарифыг олон улсын гэрээгээр тогтооно. 20 дугаар зүйлийн 20.2-д "Зах зээлийн мэдээлэл, судалгааны аргаар экспортын барааны гаалийн үнийг тодорхойлохдоо олон улсан худалдааны практик, тухайн үеийн дэлхийн зах зээлийн үнийн.. мэдээлэл, судалгааг үндэслэнэ" гэж тус тус заасан нь Үндсэн хуулийн үзэл баримтлал болон Олон улсын гэрээгээр хүлээсэн үүрэг, холбогдох хуулийн зарчмууд тамхи импортлогчдоос гаалийн татварыг их хэмжээний зөрүүтэйгээр тогтоосноор зөрчигдсөн гэж үзэж байна.

Тухайлбал, Үндсэн хуулийн үзэл баримтлалын агуулгаар иргэн, хуулийн этгээд шударга ёсонд үндэслэн татвар төлөх, энэ нь хууль ёсны эрх, эрх чөлөөг хангахад чиглэсэн эрх зүйн баталгаатайгаар төр хангах үүргийг хүлээжээ.

Дээрх хуулийн зарчим тамхи үйлдвэрлэгч болон худалдаа, импортын үйл ажиллагаа эрхэлдэг хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд заавал хэрэгжих нь шударга ёсны асуудал юм.

ХОЁР. Улсын Их Хурлын тогтоолд өөрчлөлт оруулах бодит нөхцөл, судалгаа

2.1 Монгол Улсын Их Хурлын "Импортын барааны гаалийн албан татварын хувь, хэмжээ батлах тухай" 1999 оны 06 дугаар сарын 03-ны өдрийн 27 дугаар тогтоолыг судлан үзвэл, импортын барааны 97 бүлгийн 124 бичиглэлд туссан барааны 8 хувь нь албан татвар 0.9 хувь нь 5 хувь, 4.9 хувь нь 15 хувь, 0,8 хувь нь 25 хувийн албан татварыг тус тус тогтоож, хэрэгжүүлж ирсэн байна.

Дээрх тогтоолд 2017 оны 04 дүгээр сарын 14-ний өдөр Улсын Их Хурал өөрчлөлт оруулахдаа 24 дүгээр бүлгийн импортын 8 барааны 50 хувийн гаалийн албан татварыг 30 хувь, 37.5 хувийг 20 хувь, нийт 87.5 хувийн татварыг 15-25 хувиар нэмэгдүүлжээ. Энэ асуудлыг Улсын Их Хуралд танилцуулахдаа өмнө нь 5 хувь байсан татварын хувь хэмжээг мөн адил өөрчлөхөөр 24 дүгээр бүлгийн 7 кодтой барааны бичиглэлд тусгасан байдлаар тогтоолын төсөлд оруулсан байна.

Бодит байдал дээр дурдсан код-т хамааралтай 2403.19.20 дугаарын гаалийн албан татварын хэмжээг хуучнаар нь батлуулахаар тусгасан байна. Хэрвээ тухайн кодын барааны татварыг өөрчлөөгүй нөхцөлд татварыг өөрчлөх, барааны жагсаалтад оруулахгүй байх ёстой.

Энэхүү ойлгомжтой байдал нь импортын үйл ажиллагаа эрхэлдэг хуулийн этгээдэд төрөөс ялгавартай, эрх тэгш хандаагүйг нотлохын зэрэгцээ тухайн үед тогтоолд өөрчлөлт оруулахаар санаачлагч Улсын Их Хуралд асуудлыг ил тод, үнэн зөв мэдээлээгүй гэж үзэж байна.

Тухайлбал импортын барааны гаалийн албан татварын хувь хэмжээ батлах тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын хавсралтад өөрчлөлт оруулах Улсын Их

Хурлын тогтоолын төслийн танилцуулгаас үзвэл, “Монгол улсын импортын тамхинд 5 хувийн гаалийн татвар ногдуулдаг ба Дэлхийн худалдааны байгууллагын өмнө хүлээсэн үүргийн дагуу уг хувь хэмжээг 30 хувь хүртэл нэмэгдүүлэх боломжтой юм. Энэ хязгаарт багтаан импортын тамхины гаалийн албан татварын хувь хэмжээг 2017 оны 4 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн 30 хувь хүргэхээр тогтоолын төсөлд тусгалаа” гэжээ. Энэхүү танилцуулгын агуулгаар:

4. Тамхины импортын татварыг нэмэгдүүлэх
5. Хувь хэмжээг 30 хүртэлх хувиар өсгөх
6. Улсын төсвийн орлогод 2017 онд 20, 2018 онд 26, 2019 онд 27 орчим тэрбум төгрөгөөр тус тус нэмэгдүүлэх тооцоо гаргажээ.

Төрийн энэхүү бодлогоор тамхи импортлогч 5 компанийн эрх ашиг хөндөгдөж, тодорхой үүрэг хариуцлага нэмэгдэж, төсвийн орлого нэмэгдэх тооцоолол гаргасан байна.

Иймд тамхи импортлогч компанийн аль нэгний татварын хувь хэмжээг хэвээр үлдээх боломжгүй нь харагдаж байна. Гэтэл янжуур үйлдвэрлэх зориулалттай тамхины гаалийн албан татварын хувьд өөрчлөлт оруулалгүйгээр хэвээр үлдээсэн атлаа татварыг адил нэмж байгаа байдлаар танилцуулсан нь учир дутагдалтай болжээ.

Тухайн асуудлыг Улсын Их Хурлын Төсвийн Байнгын хороо, Монгол Улсын Их Хурлын 2017 оны хаврын ээлжит чуулганаар хэлэлцсэн тэмдэглэлүүдийг судалж үзвэл.

А. Монгол Улсын Их Хурлын “Импортын барааны гаалийн албан татварын хувь хэмжээ батлах тухай 1999 оны 06 дугаар сарын 03-ны 27 дугаар тогтоолд өөрчлөлт оруулах шаардлага, хувь хэмжээний талаар оролцогч гишүүдээс ямар нэг санал асуулга гаргаагүй байна. Энэ нь дээр алдаатай төсвийг нягтлан үзээгүйтэй холбоотой.”

Харин Монгол Улсын 2017 оны төсвийн тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах, тухай хуулийн төслийн хамт өргөн мэдүүлсэн холбогдох бусад хууль, тогтоолын төслийн талаархи Төсвийн байнгын хорооноос гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналын томьёололоос Зургаадугаарт” Төслийн 2 дугаар заалтын 2017 оны 4 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс” гэснийг “ 2017 оны 05 дугаар сарын 01-ний өдрөөс” гэж өөрчлөх гэсэн саналыг дэмжье” гэсэн санал хураалтаар 85.7 хувийн саналаар дэмжигджээ.

Энэ нь Монгол Улсын Их Хурлын “Импортын барааны гаалийн албан татварын хувь хэмжээ батлах тухай 1999 оны 6 дугаар сарын 03-ны өдрийн 27 дугаар тогтоолын хавсралтад өөрчлөлт оруулсан 2017 оны 04 дүгээр сарын 14-ний өдрийн тогтоолын төсөл, батлагдсаны дараах огнооны өөрчлөлтөд хамааруулан ойлгож тайлбарласныг тэмдэглэж байна”

Иймд тамхины импортын барааны татварыг 5 хувь байсныг ерөнхийд нь 30 хүртэл хувиар нэмсэн гэсэн ойлголтоор Улсын Их Хурлын гишүүд хандаж дэмжсэн гэж үзнэ.

Б. Тамхины импортын татварын хувийг нэмэгдүүлэх болсон шаардлагыг бусад орны татварын хувь хэмжээтэй харьцуулан саналаа боловсруулжээ.

Тухайлбал, Дэлхийн эрүүл мэндийн гаргасан судалгаагаар АНУ-д тамхины үнийн 43 хувь, Европын холбооны улсуудад тамхины үнийн 75 хувь, Өмнөд Азийн улсуудад тамхины үнийн 57 хувийг татвар бүрдүүлж байна. Монгол улсын хувьд нэг хайрцаг /20ш/ импортын тамхинд ногдох татварын хэмжээ дунджаар борлуулалтын үнийн 25 хувьтай тэнцэж байгаа бөгөөд энэ нь бусад улстай харьцуулахад харьцангуй бага үзүүлэлт байна.” гэж тогтоолд өөрчлөлт оруулахаар “Танилцуулга”-д тусгажээ. Энэ үндэслэлээр импортын гаалийн албан татварын хувь хэмжээг нэмэгдүүлэх шаардлагатай гэсэн саналыг дэвшүүлсэн гэж үзнэ.

Гэтэл Улсын Их Хурлын гишүүн, Засгийн газрын гишүүн Уул уурхай, Хүнд Үйлдвэрийн сайд асаны “Монгол тамхи Со” компанийн бүтээгдэхүүн болох Сүлд, Улаан шонхор, Алтан навчис, Цагаан өргөө, Dudliss, зэрэг тамхины гаалийн албан татварын хувь хэмжээг 1999 онд тогтоосон 5 хувиар хэвээр үлдээж, бусад тамхи импортлогч 4 компаниас 25 хувиар бага татвар төлөх боломжийг олгосон нь хууль эрх зүй шударга ёс, эрх тэгш байдалд нийцэхгүй гэж үзэж байна. “Монгол тамхи Со” компани үйлдвэрийнхээ бүх түүхий эдийг Хятад улсаас импортоор оруулдагийн дотор нунтаг тамхи, шүүлтүүр, ороох цаас болон хайрцаг, баглаа боодол хүртэл оруулж ирсээр байна. Монголд зөвхөн үйлдвэр нэрийн дор янжуурын бүтээгдэхүүнийг бэлэн бүтээгдэхүүн болгон савлан боож, худалдаанд гаргах үйл ажиллагааг явуулдаг нь нууц биш юм. Татварын зөрүүтэй бодлогоос шалтгаалан 2017 оны 5 дугаар сарын 01-нээс мөн оны 8 дугаар сарын 31 хүртэл гаалийн татварт бусад импортлогчид 26.8 тэрбум төгрөг “Монгол тамхи Со” ХХК 1.8 тэрбум төгрөгийн татварыг төлсөн нь бусад тамхи импортлогчдоос 14.8 дахин бага татвар төлсөн гэх үзүүлэлт гарч байна.

Энэхүү татварын зөрүүнээс “Монгол тамхи Со”-аас 2017 оны эцэс гэхэд 14.6 тэрбум төгрөгийг улсын төсөвт төвлөрүүлэх боломжийг алдсан гэх дүгнэхээр байна.

Энэ нь хууль тогтоох, гүйцэтгэх эрх мэдэлд ажиллаж байгаа төрийн өндөр албан тушаалтан өөрийн ашиг сонирхолд нийцүүлэн лобби явуулснаар татвараас зайлсхийх боломжийг олж авсан гэх шүүмжлэл олон нийтийн дунд гарах, нөгөөтэйгүүр Улсын Их Хурлын намрын ээлжит чуулганы нээлтэд Монгол Улсын Ерөнхийлөгч хэлсэн үгэндээ “Тамхины хяналтын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйл- Тамхины төрөөс баримтлах бодлогыг ноцтой зөрчсөн баримтыг дурдаж байна”. Хуулийн 4.1.6-д тамхи үйлдвэрлэгчийн үйл ажиллагаанд урамшуулал, татварын хөнгөлөлт болон бусад давуу тал олгохгүй байх; 4.1.7 тамхины хяналтын хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаанд тамхи үйлдвэрлэгчтэй өмчийн хэлбэр харгалзахгүй адил тэгш хандах гэж заасныг өнгөрсөн Засгийн газар зөрчиж, өөрийн танхимын гишүүний импортолж байгаа тамхинд 5 хувийн татвар ногдуулах, бусад импортлогчдод 30 хувийн татвар ногдуулах журам баталсан байгаа юм. Энэ бол шударга ес биш, Энэ бол илэрхий ашиг сонирхлын зөрчил. Үүнийг яаралтай засч, ижил нөхцлөөр татвар ногдуулах ёстой” гэжээ.

Иймд иргэдийн шүүмжлэл, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчөөс Улсын Их Хурлын намрын чуулганы нээлтэд хэлсэн үг зэргийг үндэслэн импортын гаалийн албан татварт өөрчлөлт оруулах нь зүйтэй гэж үзэж байна.

**ГУРАВ. ИЖИЛ ТӨСТЭЙ БУСАД ТАТВАРЫН АСУУДАЛ, ГАРСАН
МАРГААНЫГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭСЭН БАЙДЛЫГ ХАРЬЦУУЛАН ҮЗВЭЛ:**

3.1. 2006 онд батлагдсан "Онцгой албан татварын тухай хууль"-ийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.2-д "бүх төрлийн тамхи"-нд онцгой албан татвар ногдуулах, 5 дугаар зүйлийн 5.1-дэх хэсэгт "янжуур болон түүнтэй адилтгах бусад тамхийг 100 ширхэгээр, дүнсэн болон түүнтэй адилтгах задгай тамхийг 1 килограммаар онцгой албан татвар ногдуулах биет нэгж болгох, 6 дугаар зүйлийн 6.1.-дэх хэсэгт ногдуулах онцгой албан татварын хэмжээг тус тус тогтоожээ. Энэ хуулиар янжуур болон түүнтэй адилтгах бусад тамхины хэмжээг тус тус тогтоожээ. Энэ хуулиар янжуур болон түүнтэй адилтгах бусад тамхины 100 ширхэг тутамд аймаг, нийслэлд 3,480.0 төгрөг, дүнсэн болон түүнтэй адилтгах бусад тамхины 1 килограмм тутамд 2,610.0 төгрөг байхаар заасан.

2017 оны 4 дүгээр сарын 14-ний өдрийн хуулиар дээрх заалтыг нэмэгдүүлэн янжуур болон түүнтэй адилтгах бусад тамхийг 100 ширхэг тутамд 2018 онд 4,830.0 төгрөг, 2019 онд 4,000.0 төгрөг, 2020 он ба түүнээс хойш 4,180.0 төгрөг, дүнсэн болон түүнтэй адилтгах задгай тамхинд 1 килограмм тутамд 2018 онд 2,870.0 төгрөг, 2019 онд 3,000.0 төгрөг, 2020 оноос 3,130.0 төгрөг байхаар тус тус тогтоосон байна. Үүнээс үзвэл, үйлдвэрийн болон импортоор авсан тамхины онцгой албан татварыг жил дутам нэмэгдүүлэх бодлогыг тусгажээ.

Өөрөөр хэлбэл 2018 оноос 10 хувиар, 2019 5 хувиар, 2020 оноос эхлэн 5 хувиар тус тус нэмэгдүүлснээр 2020 он гэхэд тамхины онцгой албан татвар 20 хувиар нэмэгдүүлэхээр болжээ. Үүнээс үзвэл, эх орны тамхи үйлдвэрлэгч болон импортоор тамхи оруулагч нарт ногдуулах онцгой албан татварын хувьд адил тэнцүү ханджээ.

3.2. Онцгой албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 1-ийн 6 дахь заалтаар импортолсон бараа бүтээгдэхүүн буюу импортын пивонд ногдуулах онцгой албан татварыг дотоодын бараа бүтээгдэхүүн буюу пивонд ногдуулдаг онцгой албан татварын хэмжээнээс илт илүү, 1.5 дахин их, өндөр хувь хэмжээгээр тогтоосноос үүдсэн маргааныг Монгол Улсын Үндсэн Хуулийн цэц хоёр ч удаа хянан шийдвэрлэсэн байна.

Тухайлбал, Монгол Улсын Үндсэн Хуулийн цэцийг дунд суудлын хуралдааны 2005 оны 4 дүгээр сарын 13-ны өдрийн 03 тоот дүгнэлтээр "Онцгой албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн 3 дугаар зүйлд "Онцгой албан татварын хуулийн 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийг өөрчлөн найруулж, "эх орны үйлдвэрийн литр пиво тутамд 0.5 ам.долларын онцгой албан татвар ногдуулахаар заасан нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Аравдугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн "Монгол Улсын олон улсын гэрээ нь соёрхон баталсан буюу нэгдэн орсон тухай хууль хүчин төгөлдөр болмогц дотоодын хууль тогтоомжийн нэгэн адил үйлчилнэ" гэсэн заалт, Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Хавсралт хуулийн 6 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийг тус тус зөрчсөн байна" гэж үзжээ.

Мөн Монгол Улсын Үндсэн Хуулийн цэцийн 2009 оны 5 дугаар сарын 27-ны өдрийн 02 тоот тогтоолоор "Эх орны үйлдвэрийн болон импортын литр пиво тутамд ялгавартай татвар ногдуулсан нь Үндсэн хууль зөрчсөн болохыг тогтоосон Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцийн 2005 оны 4 дүгээр сарын 13-ны өдрийн 2/03 дугаар дүгнэлт гарснаас хойш 2009 оны 3 дугаар сарын 12-ны өдөр Онцгой албан татварын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хууль батлах хүртэл хугацаанд Монгол Улсын нэгдэн орсон Дэлхийн худалдааны байгууллагын гэрээ, хэлэлцээрүүд болон Монгол Улсаас тус байгууллагын өмнө хүлээсэн үүрэг амлалтуудад өөрчлөлт ороогүй байхад Монгол улсын Үндсэн хуулийн цэцийн 2005

оны 4 дүгээр сарын 13-ны өдрийн 2/03 дугаар дүгнэлтийн дагуу хүчингүй болсон Онцгой албан татварын тухай хуулийн заалтыг дахин сэргээсэн болохыг Үндсэн хуулийн цэцийн их суудлын хуралдааны явцад тогтоогдож байна гэж үзээд импортын бараанд ялгамжтай авах татварыг "0.20", "0.35" гэж өөрчилснийг хүчингүй болгосон байна.

Үндсэн Хуулийн цэцийн дүгнэлтийн агуулга нь Монгол Улс нэгдэн орсон гэрээ, хэлэлцээрээр хүлээсэн үүргээ шударгаар сахин биелүүлэх, өөрийн орны хуулийн нэгэн адил үзэх, дотоодын үйлдвэрлэгч, импортын бараанд ногдуулах онцгой албан татварыг ялгамжтайгаар ногдуулахгүй байх зарчмыг баримталсанаас үүдэлтэй.

ДӨРӨВ. ТАМХИНЫ СТАНДАРТ ЧАНАРЫН АСУУДАЛ

4.1. Тамхины хяналтын суурь конвенцид Монгол Улс 2003 оны 6 дугаар сарын 6-ны өдөр гарын үсэг зурж, 2003 оны 10 дугаар сарын 24-ний өдөр Улсын Их Хурал соёрхон баталсныг Нэгдсэн үндэсний байгууллага 2004 оны 1 дүгээр сарын 27-ний өдөр албан ёсоор бүртгэсэн байна.

Тус конвенцийн 5.3-д заасны дагуу гишүүн орнууд тамхины хяналтын арга хэмжээг тамхи үйлдвэрлэгчдийн ашиг сонирхлоос хамгаалах үүрэг хүлээдэг.

4.2. Тамхины хяналтын тухай хуулийн 4.1.1 дэх хэсэгт зааснаар тамхины татварыг Тамхины хяналтын суурь конвенцид заасан түвшинд хүргэх замаар тамхины хяналт, хүн амын эрүүл мэндийг дэмжих үйл ажиллагаатай холбон зохицуулах шаардлагатай байна. Энэ утгаар тамхины стандарт чанарын асуудал чухлаар тавигдаж байна.

Гэтэл тамхины дотоодын үйлдвэрлэгчид үйлдвэрлэх тамхины бүх түүхий эд болон бусад хэсгүүдийн 70 гаруй хувийг Хятад улсаас импортоор оруулж ирж байгаа нөхцөлд гаалийн албан татварыг хэт ялгамжтай ногдуулсанаар түүхий эдийн чанарын асуудлыг бүрэн хянах боломжгүй болох, тамхи үйлдвэрлэгчийн үйл ажиллагаа, стандартын шаардлагад тавих мэргэжлийн, мэргэшсэн хүний нөөц хангалтгүй байгаа үед дэлхийн стандартад нийцсэн импортын тамхи нь Тамхины хяналтын хуулийг хэрэгжүүлж үндсэн шаардлагад нийцнэ гэж үзнэ. Учир нь одоогийн мөрдөгдөж байгаа Тамхины хяналтын хуульд тамхины үйлдвэрлэгчийн үйл ажиллагаа, эцсийн бүтээгдэхүүний чанар стандартад тавигдах хяналтын агуулга, хэлбэрийг нарийвчлан тодорхойлоогүй байна.

Ийнхүү эрх зүйн хувьд хяналтын систем хангалтгүй татварын хэт зөрүүгээс шалтгаалсан үнийн доогуур байдал нь олон улсын стандартад нийцсэн импортын тамхины хэрэгцээнээс татгалзах хандлага нэмэгдэх зэргээр хүний эрүүл мэндэд сөрөг үр дагавар гарахыг харгалзан үзээгүй байна.

ТАВ. ТОГТООЛД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ АСУУДАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын 2017 оны 04 дүгээр сарын 14-ний өдрийн 27 дугаар тогтоолын хавсралтын 24 дүгээр бүлгийн 2403.19.20 дугаар үндэсний кодын "Янжуур үйлдвэрлэх зориулалттай тамхинд ногдуулах албан татварын хувь хэмжээ 5 хувь байгааг 30 хувь болгон нэмэгдүүлэхээр тогтоолын хавсралтын төсөлд тусгасан болно.

**ЗУРГАА. ТОГТООЛЫН ТӨСӨЛ БАТЛАГДСАНЫ ДАРАА ГАРАХ НИЙГЭМ,
ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮР ДАГАВАР**

Тогтоолын төсөл батлагдсанаар:

1/ Монгол Улсын Үндсэн хуулийн үзэл баримтлал, Монгол улс нэгдэн орсон олон улсын гэрээгээр хүлээсэн үүрэг, холбогдох харилцааг зохицуулсан хууль тогтоомжийг биелүүлэх;

2/ Импортын тамхины гаалийн албан татвар төлөгчид эрх, тэгш хандах, аливаа ялгаварал гаргахгүй байх нөхцлийг хангах;

3/ Төрд итгэх олон нийтийн итгэлийг дээшлүүлэх;

4/ Дотоодын үйлдвэрлэгчээс 2017 онд 2.9 тэрбум төгрөгийн татвар авах байсныг 17.5 тэрбум төгрөг болгон нэмэгдүүлснээр улсын төсөвт 14.6 тэрбум төгрөг нэмж бүрдүүлнэ.

Ийнхүү хугацааны эцэст импортлогчдоос 42.9 тэрбум, дотоодын үйлдвэрлэгчээс 17.5 тэрбум, нийт 60.4 тэрбум төгрөг төсөвт төвлөрүүлэх боломжтой болно гэж үзэж байна.

ХУУЛЬ САНААЧЛАГЧ